

**УВС АЙМГИЙН УЛААНГОМ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ
ОРШИХ “АРСАЙН ХӨНДИЙН ЭЛС-ХАЙРГАНЫ ОРД”-Н
2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн дугаар: хv-85000012-002-нм
Аж ахуйн нэгжийн регестрийн дугаар: **4019598**

Боловсруулсан:

“Чандмань Уулын Хишиг” ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн
_____ /Б.Хулан/

Увс аймаг
2023 он

**“ЧАНДМАНЬ УУЛЫН ХИШИГ” ХХК-ИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

1. Төслийн танилцуулга

“Чандмань Уулын Хишиг” ХХК нь Увс аймгийн Улаангом сумын нутаг “Арсай” нэртэй талбайд элс хайрганы түгээмэл тархацтай ашигт малтмалыг хуульд заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу олборлолт хийхээр төлөвлөн ажиллаж байна.

Төслийн нэр	Арсайн хөндийн элс хайрганы холимогийн ордыг ил аргаар ашиглах
Төсөл хэрэгжүүлэгч	“Чандмань Уулын Хишиг” ХХК
Хаяг, байршил:	Увс аймаг, Улаангом сум, 2-р баг
Төсөл хэрэгжиж эхэлсэн хугацаа	2021 оноос
Утас:	Утас: 88152006, m.ulaankhuu@yahoo.com
Газар ашиглах зориулалт	Элс, хайрганы холимог орд.
Ашиглах талбай:	᠕᠔᠑᠗᠗᠑ 26.09 га
Төслийн байршил:	Увс аймгийн Улаангом сум ᠕᠔᠑᠗᠗᠑
Регистрийн дугаар	4019598
Гэрчилгээний Дугаар	1511010055
Ашиглалтын лиценз	XV-85000012-002-NM
Хүчин чадал	Арсайн хөндийн элс-хайрганы холимогийн орд жилдээ 25.0 мян.м ³ элс хайрга олборлох хүчин чадал бүхий ил уурхайг ᠗᠔᠗᠗᠗᠗ ажиллаж ир᠑᠔᠔᠔᠔᠔ байна. Нийт үйлдвэрлэлийн нөөц 217.26 мян.м ³ байна.
Хүний нөөц	18
Техникийн хүчин чадал	Дугуйт ачигч-2, Хово 1᠑᠑᠑᠗᠗ -3, элс хайрга шигшин ангилагч-1, угаах төхөөрөмж-1, хацар бутлагч-1, эсрэг цохилтод бутлагч-1 ширхэг
Ажиллах хугацаа	Арсайн хөндийн элсхайрганы холимогийн ордын хувьд ил уурхайн хүчин чадал $T=217.26 \text{ мян.м}^3 / 25.0 \text{ мян.м}^3 = 8.7 \approx 9$ жил байна.
Ил уурхайн ажиллах горим	Уурхайн ажиллах горимыг уурхайн хүчин чадал, жилд гүйцэтгэх уулын ажлын хэмжээ, хэрэглэгчдийн хэрэглээний хугацаанаас хамааруулан жилд 05 саруи 15 10 сарын 15-г дуустал 5 сарын хугацаанд ил уурхай өдөрт 8 цагийн 1 ээлжээр ажиллана. Уурхайн жилд ажиллах хоног 168 хоног ажиллах горимтой.
Ордын нөөц	Арсайн хөндийн элс-хайрганы холимогийн ордын В зэрэглэлээр бодогдсон нөөц нь 205.1 мян.м ³ , боломжтой С зэрэглэлээр 483.8 мян.м ³ , нийт 688.9 мян.м ³

2. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Улаангом сумын нутагт Улаангом сумаас урагш 7-8км зайд Улаангом-Ховд аймгийг холбосон авто замын дагуу байрлаж байна. Элс-хайрганы орд газар нь Хархираа голын салаа болох Тээл голоос 3км зайд Гашууны голын сайрын дагуу байрлаж байна. Хархираа,Түргэн голын сав газар буюу Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Хангай-Хэнтийн нурууны их мужийн,Хан Хөхийн нурууны “Б” тойргийн уулсын хоорондох хонхор гүдгэр нарийн хоолой хөндийд байрлана.Их нууруудын хотгорт хамрагдай.Эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай тул жилийн болон хоногийн агаарын температурын хэлбэлзэл ихтэй,дулааны болон хүйтний өөрчлөлт шилжилт огцом. Нийгэм эдийн засгийн хувьд Улаангомд оршин сууж буй иргэдийн ажлын байр нэмэгдэх боломжийг бий болгох,үндсэн түүхий эд болон шаардлагатай түгээмэл тархацтай байгалийн баялаг ашигласан төлбөрийг орон нутаг авах.Стандартын шаардлага хангасан барилгын материал үйлдвэрлэснээр зам барилга байгууламж,эдлэл хийцийн чанар стандарт сайжирч агишлалтын хугацаа уртасна. Ингэснээр зөвшөөрөлгүй олборлолт хийгдэхгүй байх, усны бохирдол болон хөрсний эвдэрэл, агаарын тоосжилт зэрэг байгаль орчинд нөлөөлөх сөрөг үр дагаварууд буурна.

Үйлдвэрийн байрлалын солбилцол

№	Уртраг	Өргөрөг
1	49° 55' 27.44" N	92° 02' 42.5" E
2	49°54'20.69"N	92° 2'29.61"E
3	49°54'20.16"N	92° 3'1.29"E
4	49°53'57.94"N	92° 2'56.59"E

Зураг№1

Зураг№2

3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Уурхайн үндсэн үйл ажиллагаатай холбоотой тоосжилт үүсэх, олон салаа зам гарч хөрс эвдрэх, ахуйн хог хаягдал шатах тослох материалын хаягдал нь орчныг бохирдуулах хүрээлэн буй орчинд бохирдол үүсгэх зэрэг нь гол сөрөг нөлөөлөл болно.

Төсөл хэрэгжих буюу олборлолт хийгдэх, элс хайрга тээвэрлэх, бутлах бетон зуурмаг үйлдвэрлэх, түүнийг тээвэрлэн захиалагчид хүргэх, технологийн үе шатанд гол агаар бохирдуулагч хүчин зүйл нь тоосжилт юм.

“Арсай орд” газрын орчим хур тунадас бага унадаг, салхи шуурга ихтэй учир тоос, тоосонцор амархан үүсэх магадлалтай бүс нутаг юм. Иймд дараах болзошгүй нөлөөлөл үүсэж болзошгүй.

- Хөрс хуулалтын үед хуурай хөрснөөс гарах тоос
- Чулуу бутлалт, хайрга, дайрга, шорооны карьераас олборлолтын үед
- Тухайн бүс нутгийн онцлогоос шалтгаалж салхи шуургатай үед сул шороо дэгдэж агаарт тоосонцор үүсэх
- Хөрсний элэгдэл
- Шимт хөрсний овоолго, овоолгод хөрсөн бүрхэвч дарагдаж эвдрэлд орох, шим тэжээлээ алдах

4. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ

Энэхүү байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд “Чандмань Уулын Хишиг” ХХК нь элс хайрга олборлох, бетон зуурмаг үйлдвэрлэх түүнийг тээвэрлэн хэрэглэгчид хүргэх, төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээ, шаардагдах хөрөнгө зардал, дагаж мөрдөх журам, стандартуудыг нэгтгэн үзүүлсэн бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэгч уурхайн үйл ажиллагаа явуулж эхлэснээс хойш үнэлгээгээр тогтоогдсон гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зориолготой

5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Агаарын чанар	Тоосжилт бууруулах	Үйлдвэрийн олборлолт, тээвэрлэлт	Өдөр бүр	500.0	Өдөр бүр	БОМТ-н 2023 оны төлөвлөгөө
		Агаарын чанар байдлын шинжилгээ	Үйлдвэрийн байрлал	Жилдээ 1 удаа	50.0	Жилдээ	БОМТ-н 2023 оны төлөвлөгөө
		Түлшээр ажилладаг тоног төхөөрөмжүүдээс ялгарах утааны хэмжээг хянах	Үйлдвэрийн бүх механизм, тээврийн хэрэгсэл	Өдөр бүр	-	Жилд 1 удаа	Агаарын бохирдолын татвар
2.	Хөрсөн бүрхэвч	Үйлдвэрийн талбайд тарьсан ногоон төгөлийг үргэлжлүүлэх	Үйлдвэрийн байрлалд	Жилдээ	500.0	Жилдээ	БОМТ-н 2023 оны төлөвлөгөө

		Хөрсний чанар байдлын шинжилгээ	Үйлдвэрийн байрлалд	ш	80.0	Жилдээ	БОМТ-н 2023 оны төлөвлөгөө
		Бие засах газрыг сайжруулах	Үйлдвэрийн байрлалд	Удаа	300.0	Жилдээ	БОМТ-н 2023 оны төлөвлөгөө
Нийт					1430.0		

6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт	Олборлосон ордын хэсэгт	Тухайн жилийн олборлолт хийгдэж дуусаад налуулга хийгдэнэ					ТЭЗҮ
Нийт								

7. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, сая төг	Нийт зардал, сая төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр.	Үйлдвэрийн ойролцоо 1-2 га газар “Чандмань Уулын Хишиг” ХХК өөрийн нэр дээр хамгаалалтад авч тухайн газарт ногоон төгөл байгуулах	Уурхай орчмын нутаг дэвсгэрт	1	2,5	2,5	Жилдээ	БОМТ-н 2023 оны төлөвлөгөө
Нийт				1	2.5	2.5		

8. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн ашиглалтын талбайн орчинд, тусгай зөвшөөрлийн болон гол сөрөг нөлөөллийн буюу тоосжилт тархах талбайн орчинд орон нутгийн айл, түүний эзэмшил газар байхгүй тул нүүлгэн шилжүүлэлтийн ажиллагаа хийх шаардлагагүй.

9. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Палеонтологийн үлдвэр, үлдвэр агуулагчийн хурдасын судлагааг мэргэжлийн байгууллагаар 2019 оны 3-р улиралд хийлгэсэн. Уурхайн олборлолтын явцад одоогийн байдлаар түүх соёлын дурсгалт зүйлс археологи, палентлогийн олдвор илрээгүй.

Олборлолтын явцад түүх, соёлын дурсгалт зүйлс илэрсэн тохиолдолд холбогдох мэргэжлийн байгууллагад мэдэгдэнэ.

10. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Т о о х э м ж э э	Нэг жий н зар дал, сая төг	Ний т зар дал, сая төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Үйлдвэрийн осолд өртөх	Анхан шатны тусламж үзүүлэхэд шаардлагатай ороох боох материал, өвчин намдаах болон ариутгалын бодис бэлтгэх	Үйлдвэрийн хэмжээнд	18х үн	55.0	990,0	2 жилд 1 удаа	МУ-н Эрүүл мэндийн сайдын тушаал. дугаар А/145
2	Аюулаас урьдчилан сэргийлэх ослын нөлөөллийг бууруулахын тулд олгосон хүн нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл	Ажлын онцлогт тохирсон хамгаалах хэрэгслээр хангах	Уурхайн ажилчид	18 хүн	100.0	1800.0	Жилдээ	ХАБЭА-н 2023 оны бизнес төлөвлөгөө
		ХАБЭА-н сургалт зохион байгуулах	Нийт ажилчдад	3	-	-	Шинэ ажилтанд	ХАБЭА-н жилийн төлөвлөгөө
3	Зам тээврийн осол гарах	Автомашин бүрэн бүтэн байдлыг шалгах, техникийн хяналтын хуудас хөтлөх	Нийт жолооч				Өдөр бүр	Хяналтын хуудас
4	Тоног төхөөрөмжөөс шалтгаалсан осол, осолд дөхсөн тохиолдол, гэмтэл	Тоног төхөөрөмж бүр дээр аюулгүй ажиллагааны анхан болон өдөр тутмын зааварчилгаа өгөх, техникийн хяналтын хуудас хөтлөх	Нийт ажилчид				Өдөр бүрт	ХАБЭА-н жилийн төлөвлөгөө

5	Байгалийн гамшигт үзэгдлүүд	ОБЕГ-ын мэдээ болон цаг агаарын мэдээг тогтмол хянах аюулаас урьдчилан сэргийлэх	Үйл ажиллагааны турш	24	-	-	Дадлага сургалтыг жилд нэг удаа хийх	Цаг агаарын урьдчилан сэргийлэх мэдээ
6	Цахилгааны гэмтэл болон гал түймэр гарах	Аймгийн ОБГ-тай хамтарсан бодит байдалд дөхүүлсэн сургалт зохион байгуулах	Үйлдвэрийн байрлалд	1	50.0	50.0	жилд 1 удаа	ХАБЭА-н жилийн төлөвлөгөө
		Гал түймрийн үед хэрхэн ажиллах талаар ажилчдын дунд сургалт зохиох /жилдээ 1 удаа/	Үйлдвэрийн байрлалд	1	50.0	50.0	жилд 1 удаа	Даатгалын гэрээ

Нийт 2890.0

11. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нэгжийн зардал, сая төгрөг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг	
1.	Ахуйн болон Үйлдвэрийн Хог хаягдал	Хогны цэгүүдэд хаягжилт хийх	Нийт ажилчид	0.0038	1	500.0	Жилдээ 1 удаа	Хог хаягдлын тухай хууль	
		Ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдлыг хог байршуулах цэг цуглуулж нийтийн төвлөрсөн хогийн цэг рүү хүргэх		0.05	1	100.0			
2.	Аюултай хог хаягдал	Техникээс гарах шингэн хог хаягдлыг тусгаарлах түр хадгалах цэг төхөөрөмжлөх. Хөрсийг хоргүйжүүлэх үйлчилгээтэй бодисны судлагаа хийх (universal MRO, oil only)		-		-			
Нийт					600.0				

12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1	Агаарын чанарын шинжилгээ	Үйлдвэрийн орчин	Жилдээ 1 удаа	1	50.0		MNS ISO 4221:2002 Агаарын чанар Орчны агаарын хүхрийн давхар ислийг агуулгыг тодорхойлох
2	Усны чанарын шилжилгээ	Үйлдвэрийн орчин	Жилдээ 1 удаа	1	80.0		MNS 0900:2005 Ундны ус эрүүл ахуйн шаардлага чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ
3	Хөрсний чанарын шинжилгээ	Үйлдвэрийн орчинд	Жилдээ 1 удаа	1	80.0		MNS 5850:2008 Хөрсний чанар, Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
Нийт				3	210.0		

13. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Нэг жилийн зардал мян.төг	Хариуцах эзэн
1	Нийт ажилчдад байгаль орчинг хамгаалах, үйлдвэрээс гарах хог хаягдлын талаарх сургалт	100.0	Байгаль орчин асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
3	Тоосжилтыг дарах зорилгоор автозамын, усалгаанд ус ашигласны төлбөр	500	Инженер
4	Үйлдвэрийн оффисын талбай орчмыг үргэлжлэн зүлэгжүүлэх	500	Байгаль орчин асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
5	Бие засах газар сайжруулах	300	Байгаль орчин асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
Бүгд мян.төг		1400.0	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Нэг жилийн зардал мян.төг	Хариуцах эзэн
1	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	2890.0	Байгаль орчин асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
2	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	600.0	Байгаль орчин асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
3	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	210.0	Байгаль орчин асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
4	удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	1400.0	Байгаль орчин асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
		5100.0	

14. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, сая	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	2-р багийн иргэд, компани	БИНХ	Тухайн жилд хийгдсэн ажил	Улиралдаа 1 удаа	0,5	Компани	2-р багийн БИНХ
	Нийт						

БОЛОВСРУУЛСАН:

“ЧАНДМАНЬ УУЛЫН ХИШИГ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ

ОРЧНЫ АСУУДАЛ ХАРИУЦСАН МЭРГЭЖИЛТЭН...../Б.ХУЛАН/